

І. М. Сопілко,
доктор юридичних наук, професор

Я. О. Корчак,
аспірант

ПРОЗОРІСТЬ ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД І ПРАКТИКА УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет
проспект Космонавта Комарова, 1, 03680, Київ, Україна
E-mails: sopilko_i@ukr.net, yar220195@gmail.com

Мета: висвітлення з урахуванням досвіду іноземних країн важливості забезпечення прозорості фінансування політичної діяльності, а також виокремлення основних проблем реалізації вітчизняних норм про політичне фінансування. **Методи дослідження:** аналіз, вивчення і порівняння особливостей забезпечення прозорості фінансування політичної діяльності на досвіді іноземних країн та України. **Результати:** визначено місце та роль фінансування політичної діяльності для розвитку суспільства і держави, виокремлено найбільш актуальні проблеми щодо забезпечення прозорості фінансування політичної діяльності та надано оцінку основним критеріям виникнення таких проблем. З'ясовано, що проблеми забезпечення прозорості фінансування політичної діяльності не є одиничними для України, а мають глобальний характер для більшості країн світу. Відтак, розробка єдиних, діючих положень відносно забезпечення прозорості фінансування політичної діяльності тривають і досі. **Обговорення:** визначення найбільш актуальних проблем забезпечення прозорості фінансування політичної діяльності та формування пропозиції щодо їх усунення.

Ключові слова: політична діяльність; політичні партії; корупція; фінансування політичної діяльності.

Постановка проблеми та її актуальність. Здійснення активної партійної діяльності потребує доступу до фінансових ресурсів. Оскільки партія є провідником волі народу, гроші у політиці можуть мати загрозливий вплив на виборчу демократію. Ось чому питання забезпечення прозорості політичної діяльності в цілому та фінансування політичних партій, зокрема, є одним із основних елементів здійснення антикорупційної політики в Україні. Саме з цією метою Верховна Рада України 8 жовтня 2015 року схвалила низку змін до Закону України «Про політичні партії в Україні» [2], якими встановлюється новий правовий порядок здійснення фінансування політичних партій, виборчих компаній, процедур проведення референдумів та визначено місце Національного агентства з питань за-

побігання корупції (далі – агентство) як однієї із ключових інституцій у забезпеченні дотримання встановлених правил.

Аналіз досліджень і публікацій. Висвітлення окремих проблемних питань забезпечення прозорості фінансування політичної діяльності є досить актуальним не тільки на території України, але і за її межами. Фінансування політичної діяльності є об'єктом дослідження багатьох міжнародних організацій (зокрема, GRECO, IFES, IDEA), а також вітчизняних (зокрема, М. Хавронюк, О. Банчук, М. Серета, О. Сорока, Д. Калмиков) та іноземних (зокрема, Магнус Оман, Джулі Баллінгтон, Елін Фальгера, Карл-Хайнц Нассмакер, Фредрік Шеберг) вчених.

Метою статті є висвітлення з урахуванням досвіду іноземних країн важливості забезпечення прозорості фінансування політичної діяльності, а

також виокремлення основних проблем реалізації вітчизняних норм про політичне фінансування.

Виклад основного матеріалу. Політична діяльність є невід'ємною частиною загальної людської діяльності, специфічна сутність якої полягає в сукупності дій окремих індивідів і великих соціальних груп, спрямованих на реалізацію їхніх публічно-владних інтересів, насамперед для отримання, утримання і використання влади. З метою здійснення політичної діяльності саме і створюються політичні партії.

Законодавець визначає політичну партію як зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах [1]. Вказана форма волевиявлення громадян знайшла своє втілення у статті 36 Конституції України в якості свободи об'єднання у політичні партії.

У сучасній політиці роль грошей має надзвичайно важливе значення, яке полягає, зокрема, у забезпеченні функціональної спроможності політичних партій. Від чіткого і послідовного дотримання правових принципів фінансування політичних партій, а також прозорого і підзвітного суспільству використання ними державних коштів, значною мірою, залежить успіх у справі розбудови правової держави в Україні.

На базовому рівні, політичне фінансування створює вплив на більшість найважливіших аспектів політичного життя, а саме: вільні й справедливі вибори; втілення демократичних принципів у політиці; ефективне державне управління; рівень політичної корупції. Наявність достатньої кількості ресурсів може дозволити учасникам виборчих перегонів ефективно працювати з електоратом та адресно доносити свої політичні меседжі, але в той же час можуть бути і причиною нечесної виборчої конкуренції. Фінансові ресурси необхідні й після виборів для розвитку діалогу і

підтримки постійного зв'язку із виборцем [6, с. 7-12].

Оскільки в сучасних правових реаліях вплив грошей на політику досліджується крізь призму політичного фінансування, останнє охоплює широкий спектр видів політичної діяльності. А саме: фінансування виборчих компаній кандидатів на державні посади; фінансування політичних партій під час виборів, а також у період між виборами; фінансування різного роду неполітичних організацій, наприклад, суспільні фонди, які є незалежними юридичними особами, але при цьому тісно пов'язані з партіями або окремими політиками і захищають їх інтереси; витрати на політичне лобювання; витрати, пов'язані із партійною рекламою і просуванням програмних політичних цілей через газети та інші засоби масової інформації; діяльність обраних державних діячів та інших політичних представників.

Необхідно наголосити, що різноманітність видів політичної діяльності ускладнює реалізацію тих законодавчих приписів, котрі спрямовані на забезпечення прозорості та правомірної поведінки учасників політичного процесу. Вирішення проблем в одній сфері (наприклад, закріплення нормами матеріального права обмежень щодо здійснення внеску на підтримку політичних партій) може стати наслідком проблем в іншій (наприклад, недосконалість норм процесуального законодавства в частині притягнення до адміністративної відповідальності за порушення порядку надання чи отримання такого внеску призводить до закриття провадження у справі у зв'язку із закінчення тримісячного терміну притягнення до відповідальності з моменту виявлення правопорушення). Саме тому необхідний комплексний підхід як у сфері правового регулювання, так і в правозастосуванні [5, с. 10-17] задля удосконалення механізмів контролю за законністю фінансування політичної діяльності.

Так, у 2009 році організація International Foundation For Electoral Systems (IFES) разом з іншими організаціями погодилися затвердити перелік ключових чинників, що стосуються ролі грошей у політиці всього світу і які необхідно враховувати при розгляді цієї сфери життєдіяльності держави. А саме:

1) будь-яка демократична система потребує політичного фінансування і політичні партії повинні мати доступ до грошових засобів, щоб виконувати свою роль у політичному процесі. Нормативно-правова база при цьому не повинна обмежувати здорову політичну конкуренцію;

2) у будь-якій політичній системі гроші завжди залишаються в зоні ризику можливих зловживань, через це бажана наявність тієї чи іншої системи регулювання політичних фінансів;

3) при розробці стратегії регулювання і контролю над політичним фінансуванням необхідно приймати до уваги особливості сучасної ситуації і політичної культури країни;

4) ефективне регулювання і вільний доступ до інформації можуть допомогти контролювати потенційні негативні наслідки політичного фінансування, але тільки за умови, що вони добре продумані та ефективно застосовуються на практиці;

5) ефективність системи нагляду залежить від виду діяльності та ступеню координації між зацікавленими сторонами (як, наприклад, державні органи, громадське суспільство і засоби масової інформації), при цьому вона повинна бути заснована на принципах прозорості [6, с. 12].

Сьогодні в світі не існує країни, в якій би повністю були відсутні правові положення про використання фінансових ресурсів в цілях підготовки та проведення виборчих компаній або ж для підтримки повсякденної політичної діяльності. В той же час були держави, які «експериментували» з правилами політичного фінансування та впроваджували їх у свою систему державного регулювання. Зокрема, це Великобританія, Сполучені Штати Америки, група латиноамериканських країн (Уругвай, Аргентина, Коста-Ріка).

Вперше практика фінансової підтримки політичних партій з боку держави була застосована країнами Латинської Америки. Прийнято вважати, що Уругвай почав просувати ідею впровадження системи фінансової підтримки ще у 1928 році, після чого у 1950-х роках за ним досвід перейняли Коста-Ріка та

Аргентина. До 1959 року державна підтримка такого роду не застосовувалась у Європі. Для порівняння: пряме державне фінансування не практикувалось у Великобританії до 1975 року і з'явилось там лише за два роки до введення аналогічної системи у Нігерії. Венесуела та Нікарагуа випередили Великобританію в затвердженні державного фінансування політичних партій, а Мексика і Еквадор були наступними [6, с. 13-15].

Так, у незалежній Україні даному питанню почали приділяти більше уваги лише у 2015 році. Протягом тривалого часу фінансові аспекти діяльності політичних партій перебували поза межами належного правового регулювання: внески на їх підтримку законодавчо не обмежувались, подання фінансових звітів із детальною інформацією про партійне майно, доходи, витрати і фінансові зобов'язання до державних органів не вимагалось, тоді як фінансові порушення з боку партій здебільшого не передбачали будь-якої відповідальності. Державний контроль за фінансуванням партій був практично відсутній. Такий стан справ призводив до того, що фінансовий бік діяльності партій лишався таємним для виборців, що знижувало й без того низький рівень довіри до них з боку суспільства та ставило під питанням у пересічних громадян сам факт доцільності існування політичних партій. Відсутність дієвих обмежень щодо партійного фінансування посилювала залежність партій від олігархів і, відповідно, ризики політичної корупції [5, с. 6-7].

Запровадження в Україні прозорої системи фінансування політичних партій для багатьох українських партій стало справжньою несподіванкою, більшість із них виявилися неготовими виконувати приписи оновленого законодавства. Це зумовлено кількома причинами: коротким строком дії нових правил, неоднозначністю певних формулювань у законодавстві, неправильним тлумаченням окремих норм з боку партійців або й узагалі їхнім небажанням чи нездатністю відмовитися від звичних практик, які вже не відповідали новим законодавчим вимогам [5, с. 17-18].

Для якісної реалізації законодавства що регламентує здійснення політичного фінансування, важливим є належний рівень правозастосування,

під яким розуміють організаційно-правові форми державної діяльності, направлені на реалізацію правових приписів, якими регулюється діяльність з фінансування політичних партій та виборчих кампаній. У вузькому сенсі правозастосування потрібно трактувати як «контроль в рамках правовідносин, які виникають в сфері політичного фінансування, який здійснюється органами, наділеними правозастосовчими функціями» [5, с. 19-27].

В ідеалі правозастосовча система включає в себе не тільки роботу контролюючого органу, але і застосування усіх традиційних механізмів судової системи, зокрема, щодо невідворотності покарання за порушення законів та прийняття правосудних рішень.

У широкому розумінні під правозастосуванням слід також розуміти зусилля щодо інформування суб'єктів політики відносно їх прав і обов'язків, рівно як і щодо навчання з питань дотримання нормативно-правових актів. В цьому розумінні слід сфокусувати увагу скоріше на превентивних мірах, аніж на питаннях покарання. Крім того, попередження правопорушень потребує, як правило, менших ресурсів, чим проведення розслідувань та судових розглядів [6, с. 28-36].

Основними діями для забезпечення ефективного правозастосування є: внутрішній контроль (статус агентства, стандарти фінансової звітності, банківська система), фінансова звітність і аудит; формальний контроль, який здійснюється правозастосовчим органом із використанням різноманітних механізмів отримання інформації; зовнішній моніторинг (громадське суспільство, засоби масової інформації, конкуруючі партії, виборці); судове переслідування і покарання (адміністративні та кримінальні санкції) [4, с. 8-11].

Багато країн стикалися з проблемами реалізації законодавства у сфері політичних фінансів, і це не є дивним, там як саме тут існують безліч негативних факторів, які суттєвим чином ускладнюють, а то і взагалі роблять неможливим ефективно правозастосування. Ще у 1966 році у доповіді Канадського комітету Барбо зазначалось: «(1) великі партії показали своє небажання ініціювати правоза-

стосовчі заходи, направлені один проти одного; (2) труднощі та витрати, пов'язані з поданням позову відносно неправомірності витрат на виборчу кампанію, непомірно великі для пересічних громадян; (3) жодна організована неполітична група ніколи не брала на себе витрати, пов'язані із зверненням із позовом; (4) жоден урядовий орган не відчував себе відповідальним, або не був визнаний відповідальним за переслідування кандидатів, які порушували закон про витрати на виборчу кампанію» [6, с. 37].

Згідно даних Transparency International Argentina, вимоги законодавства щодо розкриття фінансової інформації стосуються виключно фондів політичних партій, які складають близько 10% коштів, витрачених на кампанію в цілому. Відносно інших 90% коштів, які зібрані самими кандидатами або через приватні некомерційні організації, на практиці жодним чином не декларуються. Причиною слугує те, що між діючим законом і його практичним застосуванням існує величезна прірва.

У Вірменії служба нагляду і аудиту не застосовувала превентивних підходів або ефективних механізмів для підтвердження точності звітів, наданих політичними партіями, блоками та кандидатами, що призвело до нівелювання норми закону. Центральною виборчою комісією було виявлено лише декілька фактів порушень фінансування виборчої кампанії.

У Бразилії вимоги до фінансової звітності стосуються і окремих кандидатів від політичних партій, які балотуються на посади в органах виконавчої влади і федерального Сенату. Тим не менш, інформація про виборчі рахунки кандидатів повинна бути передана фінансовим комітетам самих партій замість того, щоб передавати їх контролюючому органу [6, с. 38-40].

Щодо України, то Закон про політичні партії в його оновленій редакції став важливим кроком на шляху до ефективного регулювання грошей у політиці. Він отримав переважно схвальні відгуки від міжнародних інституцій. З іншого боку, міжнародні організації вказали й на низку прогалин у законодавчому регулюванні. Крім того, практика його застосування вказує на окремі недоліки, які потребують уваги з боку органів державної влади. Ними є, зокрема:

1. Відсутність механізмів, спрямованих на запобігання надмірному фінансуванню передвиборної агітації на президентських і місцевих виборах. Граничний розмір виборчого фонду встановлено лише Законом України «Про вибори народних депутатів України». Законами «Про вибори Президента України» та «Про місцеві вибори» аналогічних обмежень не визначено. В умовах відсутності будь-яких обмежень на розміщення політичної реклами (а витрати на її виготовлення та розміщення складають лівову частку витрат виборчих фондів) це зумовлює нарощування партіями та кандидатами витрат на рекламу і підвищує загальну вартість виборчих кампаній в Україні. Згідно з рекомендаціями ОБСЄ і Венеціанської комісії, такі ліміти є важливою передумовою для подолання проблеми надмірного фінансування передвиборчих кампаній і неконтрольованого змагання грошей на виборах.

2. Небезпека тіньового фінансування виборчих кампаній через власні кошти кандидатів. Законодавство про вибори дозволяє кандидатам поповнювати свої виборчі фонди за рахунок власних коштів, про походження яких вони не зобов'язані звітувати. Власні внески кандидатів до своїх виборчих фондів не підлягають будь-яким обмеженням за кількістю та розміром перерахувань.

3. Відсутність вичерпного переліку напрямів, на які дозволено або заборонено витрачати бюджетні кошти. Закон України «Про політичні партії в Україні» зобов'язав партії витрачати отримані бюджетні кошти на їхню статутну діяльність, однак він не визначив поняття статутної діяльності. Це породжує ризики вибіркового правозастосування та впливу політичних чинників на прийняття рішень щодо застосування санкцій за порушення вимог щодо державного фінансування партій [4, с. 135-136].

4. Непропорційні та неузгоджені санкції. Адміністративні стягнення передбачені за порушення партіями та кандидатами вимог Закону про політичне фінансування, явно непропорційні ступеню небезпеки відповідних порушень: винним простіше заплатити штрафи і

продовжити порушувати закон, ніж виконувати законодавчі приписи. Існує також проблема невідповідності небезпеки порушень передбаченим санкціям. Наприклад, неподання партією звіту до Національного агентства з питань запобігання корупції тягне за собою лише накладення дрібного штрафу, тоді як подання завідомо недостовірних відомостей у звіті загрожує посадовим особам партії кримінальною відповідальністю. Це може спонукати керівників партії взагалі не подавати звіти і щоквартально сплачувати невеликий штраф. Відповідно до міжнародних стандартів у сфері політичного фінансування, санкції за порушення у сфері фінансування політики мають бути ефективними, пропорційними та дієвими [3].

Тому, як бачимо, впровадження законодавчих норм з приводу політичного фінансування супроводжується безліччю факторів, які необхідно усувати по мірі впровадження нових змін, що вкотре свідчить про багатогранність та складність аспектів політичного фінансування.

Висновки. 1. Запровадження в Україні прозорості фінансування діяльності партій є одним із вагомих кроків на шляху повернення довіри громадян до політичних процесів та формування демократичної політики. Оскільки закони створюються політиками, однією із основних проблем у сфері політичних фінансів є те, що політики повинні створювати правила для контролю і регулювання своєї власної діяльності. В свою чергу партії повинні розуміти зміст законодавчих обмежень і приписів та намагатись запобігти їх порушень.

2. Способи, у які партії отримують та витрачають кошти, можуть створити серйозні загрози для прозорості політичної діяльності. Тому під політичним фінансуванням перед усім потрібно розуміти: 1) фінансування поточної діяльності партій; 2) фінансування виборчих компаній (кандидатами, політичними партіями, третіми особами).

3. Основними запобіжниками незаконного фінансування діяльності партій є: 1) нормативно-правова база; 2) правозастосування. Не останню роль в удосконаленні процесів політичного фінансування відіграє внутрішня політика в середині партії (наприклад, направлення фінансових

ресурсів на підтримку місцевих осередків, відмова від зловживання державними ресурсами).

4. Юридичні лазівки. Кандидати та лідери політичних партій можуть бути готові й до відкритих порушень законів, якщо це дозволяє їм отримати додаткові голоси.

5. Неоднозначність законодавчих визначень. Терміни, які зазвичай використовують в текстах законів про політичне фінансування, як наприклад: «пожертви», «виборча кампанія», «політичний» і «політична партія», іноді не мають чіткого визначення, або взагалі не мають будь-якого визначення.

6. Невідповідність штрафів або відсутність штрафів взагалі. Іноді закони містять перелік порушень, але при цьому не вказують, які штрафні санкції застосовуються за їх скоєння. В інших випадках, законом не передбачено механізм реалізації передбачених санкцій. Санкції повинні бути достатньо жорсткими, щоб політичні партії і кандидати прагнули дотримуватись законів.

Підсумовуючи, можна зробити узагальнюючий висновок про складність процесу політичного фінансування та водночас його важливість у процесі розвитку держави. Виявлення недосконалостей, прогалин та колізій у правовому регулюванні політичного фінансування, а також пошук варіантів їх вирішення свідчить про постійний прогрес у даній сфері. І така діяльність потребує щільних взаємозв'язків між державними інституціями та громадянським суспільством для підтримки прогресу в подоланні політичної корупції та інших негативних чинників у політичній сфері.

Література

1. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2365-III (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції: Закон України від 8 жовт. 2015 р. № 731-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-19>.
<https://doi.org/10.18411/b-2016-047>

3. Про загальні правила боротьби з корупцією при фінансуванні політичних партій і виборчих кампаній: Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи державам-членам від 8 квіт. 2003 р. № Rec(2003)4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_867.

4. Моніторинговий звіт щодо діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції в частині забезпечення законності та прозорості політичних фінансів (станом на 1 квіт. 2018 р.) / [М.І. Хавронюк, О.А. Банчук, М.Л. Середя, О.О. Сорока, Д.О. Калмиков]; за ред. Д.О. Калмикова. Київ: Москаленко О.М., 2018. 151 с.

5. Посібник для політичних партій з політичного фінансування / Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні. 2018. 164 с.

6. Справочное пособие по надзору за политическим финансированием для тренинга по выявлению нарушений и правоприменению (TIDE); за ред. М. Омана. Киев: Международный фонд избирательных систем (IFES), 2013. 264 с.

References

1. Pro politychni partii' v Ukraïni: Zakon Ukraïny vid 5 kvit. 2001 r. № 2365-III (iz zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>.

2. Pro vnesennja zmin do dejakyh zakonodavchyh aktiv Ukraïny shhodo zapobigannja i protydii' politychnij korupcii': Zakon Ukraïny vid 8 zhovt. 2015 r. № 731-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-19>.

3. Pro zagal'ni pravyla borot'by z korupcijeju pry finansuvanni politychnyh partij i vyborchych kampa-nij: Rekomendacija Komitetu ministriv Rady Jev-ropy derzhavam-chlenam vid 8 kvit. 2003 r. № Rec(2003)4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_867.

4. Monitoryngovyj zvit shhodo dijial'nosti Nacional'nogo agentstva z pytan' zapobigannja korupcii' v chastyni zabezpechennja zakonnosti ta prozorosti politychnyh finansiv (stanom na 1 kvit. 2018 r.) / [M.I. Havronjuk, O.A. Banchuk, M.L. Sereda, O.O. Soroka, D.O. Kalmykov]; za red. D.O. Kalmykova. Kyi'v: Moskalenko O.M., 2018. 151 s.

5. Posibnyk dlja politychnyh partij z politychnogo finansuvannja / Mizhnarodna fundacija vyborchyh system (IFES) v Ukraïni. 2018. 164 s.

6. Spravochnoe posobie po nadzoru za politicheskim finansirovaniem dlja treninga po

vyjvleniju narushenij i pravoprimereniju (TIDE); za red. M. Omana. Kiev: Mezhdunarodnyj fond izbitratel'nyh sistem (IFES), 2013. 264 c.

I. Sopilko, Y. Korchak

TRANSPARENCY OF FINANCING POLITICAL ACTIVITIES: INTERNATIONAL LEGAL EXPERIENCE AND PRACTICE OF UKRAINE

National Aviation University
Kosmonavta Komarova Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mails: sopilko_i@ukr.net, yar220195@gmail.com

Purpose: to highlight the importance of ensuring transparency in the financing of political activities, taking into account the experience of foreign countries, as well as highlighting the main problems of the implementation of domestic norms on political financing. **Methods of research:** analysis, studying and comparing features of ensuring transparency of financing of political activity in the experience of foreign countries and Ukraine. **Results:** the place and role of financing of political activity for the development of society and the state are determined, the most urgent problems are set out in terms of ensuring transparency of financing of political activities and the evaluation of the main criteria for such problems. It was clarified that the problems of ensuring the transparency of financing of political activity are not unique for Ukraine, but are global in nature for most countries of the world. Therefore, the development of uniform, current provisions regarding the transparency of funding for political activities continues to this day. **Discussion:** identification of the most urgent problems of ensuring transparency of financing of political activity and formulating proposals for their elimination.

In modern society, the role of money is crucial in carrying out one or another activity. Funding for political activity is no exception. Unfortunately, not all citizens (especially citizens of the CIS countries) understand the true goals and purposes of political parties, and therefore the issue of their financing by such a society remains acute. That is why the purpose of this article is to reveal the essence of financing of political activity, its importance and actual problems that arise in the process of financing political activities.

At the basic level, political financing has an impact on most of the most pressing aspects of political life, namely: free and fair elections; the implementation of democratic principles in politics; effective public administration; the level of political corruption. The listed components of any state system of political funding, while each of them can be carried out by political parties and countries that can be positive or negative. The availability of sufficient resources can allow electoral runners to work effectively with the electorate and address their political boundaries, but at the same time may be the reason for the dishonest electoral competition. Financial resources are needed and after the election for development of the dialogic state of the permanent population.

The issue of political financing is manifested primarily in the specifics of the legislation and the legal system of the country. For example, in 2015, within the framework of anti-corruption reform, Ukraine was the first to adopt a number of changes to the current legislation in the field of financing political activities. After the adoption of these changes, many conflicts were identified, as well as problematic issues, for example: the lack of proportionality of penalties for violations, lack of normative definitions of most concepts, abuse by public persons, ambiguous interpretation of the same rules, etc. An example of Ukraine is not unique, as each country faces these problems, and the issue of eliminating existing gaps and forming common standards continues.

Many international organizations, which for many years studied the features of political financing and control in a variety of conditions and situations, created a kind of list of key points that need to be taken into account when considering this area of life of the state. Despite the diversity of practical experience and approaches applied by individual organizations, it is possible to highlight some of the unchanged results of all research conducted. So, in 2009, the International Foundation for Electoral Systems (IFES), along with other organizations, agreed to adopt a list of key moments regarding the role of money in politics around the world:

1) Any democratic system needs political funding and political parties must have access to funds to play their part in the political process. At the same time, the regulatory framework should not restrict healthy political competition.

2) In any political system, money always remains at risk of possible abuses, which is why it is desirable to have one or another system of regulating political finance.

3) When developing a strategy for regulating and controlling political financing, it is necessary to take into account the peculiarities of the current situation and political culture of the country.

4) Effective regulation and free access to information can help to control the potential negative effects of political funding, but only if they are well thought out and effectively applied in practice.

5) The effectiveness of the supervisory system depends on the type of activity and the degree of coordination between the stakeholders (such as public authorities, civil society and the media), while it should be based on transparency principles

This article will identify the most common problems in financing political activities and their potential solutions (for example, involving public representatives, formulating common rules and regulations, forming additional institutions, etc.).

Keywords: *political activity; political parties; corruption; financing of political activity.*